

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2026–2027 laadintaohjeet

Talouden suunnittelun säännöspöerusta

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarviosta ja siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto. Kaupunginhallitus vastaa talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelusta.

Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne

Talousarvio ja -suunnitelma sisältävät toimielinten toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä niiden saavuttamiseksi tarvittavat määrärahat ja tuloarviot.

Rakenteellisesti kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Toteutuma ja tilinpäätös esitetään samalla rakenteella. Tuloslaskelma- ja rahoitusosa kuvaavat kunnan kokonaistaloutta, käyttötalous- ja investointiosalla taas ohjataan toimintaa. Talousarviossa esitetään myös tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan tunnusluvut.

Valtuusto päättää käyttötalousosan tehtävät, lautakunnat ja vastuualueet, joille se asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä päättää investointiosan hankkeista ja hankeryhmistä. Tarvittavia tarkennuksia talousarvioasetelmaan voidaan tehdä talousarvion yhteydessä.

Vuoden 2025 talousarviossa esitetään lautakunnan ja sen vastuualueiden lakisäätteiset tehtävät, toiminnan kuvaus, toiminnan olennaiset muutokset sekä muutoksen perusteet, strategiaan perustuvat tavoitteet ja toiminnan kannalta olennaiset mittarit.

Parkanon strategiset tavoitteet

Parkanon kaupungin strategia on hyväksytty 19.12.2022 kaupunginvaltuustossa.

Strategiassa määritellyt kaupungin arvot ovat:

Avoin ja yhteisöllinen

Luottamus ansaitaan päivittäin avoimella ja läpinäkyvällä toiminnalla sekä johdonmukaisella viestinnällä. Tiivis, aktiivinen ja osaava henkilöstö sekä yhteisö ovat kokoaan suuremman kaupungin vahvuus ja voimavara.

Rohkeasti toimiva

Päätäväisesti tuumasta toimeen. Tartumme haasteisiin sekä uudenlaisiin toiminnan ja yhteistyön tapoihin rohkeasti, ennakkoluulottomasti ja innokkaasti. Parkanon kaupunki ei yritä, vaan onnistuu.

Vastuullinen

Vastuullisuus luo turvallisuutta ja resilienssiä. Kohtaamme toisemme kunnioittavasti ja yhdenvertaisina. Kannamme vastuuta ympäristöstä ja huolehdimme vastuullisesta taloudenpidosta.

Strategia koostuu 13 päätavoitteesta, joihin kuhunkin on määritetty toimenpiteet:

1. Hyvinvoiva ja osallistuva parkanolainen
2. Hyvinvoiva, motivoitunut ja osaava henkilöstö
3. Veto- ja pitovoimaa tukeva Kaupunkibrändi ja Viestintä
4. Yhteistyön ja verkostojen kehittäminen
5. Monipuolinen Koulutuksen keskus
6. Houkutteleva Lähimatkailun ja vapaa-ajan asumisen kohde
7. Työllisyyden edelläkävijä
8. Kasvatavat yritykset
9. Houkutteleva tontti- ja asuntotarjonta
10. Logistinen keskus
11. Kestävästi kehittyvä
12. Taloudellisesti tasapainoinen ja vakaa
13. Tehokas ja avoin hallinto sekä päätöksenteko

Strategian jalkauttamiseksi toimialojen, vastuualueiden ja konserniyhtiöiden talousarvotavoitteiden tulee perustua hyväksytyyn strategiaan ja kukin toiminnallinen tavoite linkitetään johonkin yllä mainitusta strategisesta tavoitteesta. Talousarviovalmistelun keskeisenä lähtökohtana on, että strategian eri osa-alueet näkyvät toiminnallisissa tavoitteissa ja että kaikki toiminnalliset tavoitteet kytkeytyvät strategiaan.

Talousarvion 2025 laadintaperiaatteet

Kaikkien toimialojen tulee huomioida:

- valmistelussa olevan sopeuttamisohjelman linjaukset
- ydintoimintoihin ja lakisäätteisiin tehtäviin keskittyminen
- tehtävien selkiyttäminen
- työajan tehokas käyttö ja turhan työn karsinta

- henkilöstömitoitukset/työpanoksen seuranta
- kustannustietoisuus
- sijaisten ja määräaikaisten tarkastelu

Käyttötalousmenoihin sisällytetään jatkuvat toiminnot ja olemassa oleva henkilöstö. Uusia toimintoja voi sisällyttää vain lainsäädäntömuutosten tai kaupunginhallituksen linjauksen perusteella.

Sisäiset menot ja tulot budjetoidaan yhdessä hallinto- ja talousjohtajan kanssa. Sisäisten tulojen ja menojen tulee olla tasapainossa.

Investointisuunnitelmat asetetaan kestäväälle tasolle. Investointitaso kytketään suunnitelmakauden ennakoituun taloudelliseen kehitykseen.

Henkilöstömäärärahat

Suunnittelukaudella tavoitteena on kohdistaa henkilöstöresurssit tehokkaasti oikeisiin asioihin kaikilla organisatiosuoritusalueilla. Henkilöstömäärärahojen pohjana käytetään palkkatasoa 8/2024.

Palkkamääräraha tulee laskea kaavalla: elokuun palkka * 12,5 * 1,02 (2 % korotus). Talousarvioon varataan palkka olemassa oleville vakansseille. Lisäksi varataan tarpeelliset sijaismäärärahat niihin palveluihin, joissa sijaisten käyttö (myös lomakaudella) on toiminnan turvaamisen kannalta välttämätöntä. Nuorten kesätyöllistämiseen varataan rahat keskitetysti.

Web Talsu laskee automaattisesti palkkojen sivukulut.

Yksiköt varaavat tyhy-toimintaan 50 euroa per vakituinen työntekijä ja koulutusmäärärahoja 300 euroa per vakituinen työntekijä. Koulutukset tulee suunnitella koulutussuunnitelmaan. Erityisesti maksulliset koulutukset tulee perustella koulutussuunnitelmassa. Toimialojen tulee priorisoida koulutukset tarvelähtöisesti. Epassi-etuus budjetoidaan henkilöstöpalveluissa.

Muut määrärahat

Muut määrärahat (ostopalvelut, aineet, tarvikkeet & tavarat, avustukset ja muut kulut) sekä toimintatuotot budjetoidaan nykyisen volyymin mukaan kuitenkin huomioiden hintatasossa tapahtuneet muutokset. Nopean inflaation oloissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ostot toteutetaan kilpailukykyisellä hintatasolla.

Toimintatuotot tulee budjetoida hyväksytyjen taksojen ja sopimusten mukaisina. Maksut ja taksat tulee pääsääntöisesti asettaa lain, asetuksen tai muun sääntelyn sallimalle ylätasolle. Taksat ja maksut voidaan harkinnan mukaan esim. kilpailukykyisistä asettaa myös muulle tasolle.

Sisäisten erien ja vyörytysten budjetointiin ja kirjaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota alkaen talousarviosta 2025. Tällä on vaikutusta toimialojen väliseen ja nettomäärärahoihin.

Talousarvion ja -kehityksen sitovuustaso

Talousarviokehitys annetaan sitovana **toimialoittain nettomenotasolla**. Lautakunnan toimintayksiköiden talousarviot tulee laatia siten, että koko lautakunnan nettoraamia ei ylitetä. Talousarvion käyttötalouden sitovuustaso on toimialan nettomääräraha (tulojen ja menojen erotus).

Investointien sitova taso on hankekohtainen kun hankkeen investointimeno on vähintään 150 000 euroa, muutoin

sitova taso on lautakunta ja hankeryhmä. Vähintään 10 000 euron hankinta katsotaan investointimenoksi ja sitä pienemmät hankinnat käyttötalouden menoksi.

Rahoituksen osalta sitovia tasoja ovat antolainauksen muutos ja pitkäaikaisen ottolainauksen muutos.

Talousarvioesityksen sisältö

Talousarvioesityksessä esitetään lautakunnan ja sen vastuualueiden lakisääteiset tehtävät, toiminnan kuvaus, toiminnan olennaiset muutokset sekä muutoksen perusteet, strategiaan perustuvat tavoitteet ja toiminnan kannalta olennaiset mittarit. Talouden tietoina esitetään edellinen tilinpäätös, kuluvan vuoden toteumaennuste sekä tulevan vuoden talousarvio. Toimialueilta ja vastuualueilta laaditaan talousarviolomakkeet, jotka tulevat osaksi talousarviokirjaa.

Määrärahat syötetään suoraan Web Talsu -ohjelmaan kustannuspaikka- ja tilitasolla sekä tarvittaessa kohde-/toimintotasolle. Sisäiset erät ja vyörytykset hallinto- ja talousjohtaja ilmoittaa keskitetysti erikseen csv-tiedostona Monetralle. Kustannuspaikkakartta päivitetään vuodelle 2025.

Luvut syötetään 100 euron tarkkuudella.

Talousarvion laadinta-aikataulu ja ohjeistus

20.5.2024	Kh antaa talousarvion laadintaohjeet
12.8.2024	Toimialojen ennusteet vuodelle 2024 Web Talsuun tehtynä
19.8.2024	Käyttötalouden ja investointien raami kh:ssa
10/2024	Kv:n talousarvioseminaari
9-10/2024	Toimialojen talousarviovalmistelu
31.10.2024	Toimielinten talousarviokäsittely dl.
4.11.2024	Talousarvion 1. käsittely kh:ssa + veroprocentit
5.11.2024	Kh:n talousarvioseminaari
11.11.2024	Veroprocentit kv:ssa
2.12.2024	Talousarvio kh:ssa
9.12.2024	Talousarvio kv:ssa

Talousarviolaadinnan päävastuu ja tasapainotus

- hallinto- ja talousjohtaja, kaupunginjohtaja

Budjetointiohjelman neuvonta

- hallinto- ja talousjohtaja

Palkka- ja henkilöstöasiat

- henkilöstöpäällikkö